POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI

POSAMEZNA ŠTEVILKA 1.25 DIN

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTKIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št 14 335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 60 • Maribor, torek, dne 28. maja 1940 • Leto XV

Avtoritativno vodstvo mora biti

Fr. W. Foerster je zapisal: »V naši dobi se radikalno zanika potreba avtoritativnega vodstva; posledica je zmešnjava in nasilje strasti. Individualizem povzroča duhovno anarhijo; dosledno vede v barbarstvo in blaznost.«

Tako pravi ta filozof. Ali mi vemo, da je avtoratívnih vodstev več vrst. Imamo osebna, verska, politična in gospodarska avtoritativna vodstva. Ali naj vse te vrste avtoritativnih vodstev odobravamo, ali naj jih zanikamo? Katera zanikamo in katera odobravamo, je važno kulturno vprašanje, na katero je treba odgovoriti, ne pa postaviti splošno tezo avtoritativnega vodstva, brez katerega nastane zmešnjava in nasilje strasti.

Mi priznavamo, da je vodilna avtoriteta potrebna. Avtoriteta je primerna oseba, ki s svojo osebnostjo vpliva na voljo drugih in jim usili svoje mišljenje in odločitve moralno ali nasilno, osebno ali s svojo organizacijo. To je diktatura ali osebna avtoriteta. Druga avtoriteta je cerkvena ali verska, ki jo imenujemo hierarhija, in je zgrajena na organizaciji višjih dostojanstvenikov in verstva, torej danes bolj moralna kakor direktno osebno nasilna, kakor je bila v srednjem veku. Tretja avtoriteta je gospodarskopolitična ali plutokratična (denarna), ki s svojim gospodarstvom in političnim aparatom diktira svetu svojo voljo. Za četrto avtoriteto smatramo politično avtoriteto, ki druži voljo ljudi s svojim programom, prikrojenim duhovnim in socialnim potrebam človeka, ljudi. Čim bolj je program prikrojen dejanskim potrebam, tembolj je politično gibanje ob zadostni izobrazbi in kulturni stopnji pripadnikov avtoritativno, to je, tem več pristašev ima, ki uveljavljajo svoje stvarne potrebe v skupni avtoriteti, v svojem avtoritativnem vodstvu. Tu se uveljavljajo ljudje po skupnih potrebah. **Ta oblika avtoritativnega vodstva, v katerem sodeluje ljudstvo (demos), je demokracija.**

Nobeno drugo avtoritativno vodstvo, razen demokratičnega, ne more izražati volje ljudstva in njegovih potreb, ker ne razpolaga z duhom razvoja in potreb, ampak računa vedno le s sebičnimi fiksnimi tezami, ožjimi interesi te ali one plasti, ki slučajno s svojo propagando v zmešnjavi ali ob terorju doseže avtoritativno vodstvo.

Pravo avtoritativno vodstvo torej ne more in ne sme biti diktatura in nasilje, ker ni v skladu s človeškim dostojanstvom in ne more ustrezati realnemu razvoju življenja. Človeštvo napreduje, razvijajo se socialne razmere in vse to more urejati le živo življenje, ki se tudi izpreminja, in to živo življenje tvorijo ljudje. Ti so poklicani, da odločajo o svoji usodi in si zaradi tega postavljajo s tem za vodstvo avtoriteto demokracije.

Velika razlika je torej med avtoritetami vodstev. Filozofi in razni diktatorji ter razne druge avtoritete pa ne mislijo na avtoriteto demokracije, ampak le na avtoriteto, ki odreka ljudstvu vsakršno pravico soodločevanja. V argumentacijo svojih avtoritet pa navajajo razloge iz tujih sfer dnevnega življenja in nedosegljivih dimenzij.

Avtoriteta demokracije je realna. Zato pravimo, da je **avtoriteta demokracija prava in potrebna.**

Izsiljevalci so bili od nekdaj najbolj grd tip ljudi. Kajti izsiljevalec izkorišča stisko svojega sočloveka, ki se ne more braniti, v svojo osebno korist.

Boji za obalo Rokavskega preliva

in osvoboditev zavezniške vojske v Flandriji, ki je odrezana od ostale armade v Franciji

Posebno pozornost privlači že več kot teden dni bojišče v Flandriji, t. j. v severovzhodnem delu Francije in severozapadnem delu Belgije, kjer se nahaja obkoljena zavezniška vojska, ki je bila na umiku pred prodirajočimi Nemci iz Belgije.

Nemškim motoriziranim edinicam se je posrečilo, da so preko St. Quentina in Amiensa ob reki Sommi prodrli do mesta Abeville ob morski obali Rokavskega preliva, (ki loči Francijo od Anglije). Potem so Nemci ta klinast prodor, ki je ločil armade v Flandriji od zavezniške vojske v Franciji razširili na desnem bregu reke Somme v širino 50 kilometrov proti severovzhodu.

Pri tem so zasedli ob morski obali mesto Boulogne sur Mer in se približali pristaniškemu mestu Calaisu.

Istočasno pa so iz smeri Anversa (Antwerpna) v Belgiji napadli preko reke Escaut (Šelda) in vzhodno od mesta Genta, ki leži ob reki Lys, katera se izliva v Escaut.

Spričo nevarnosti, ki preti v Flandriji zavezniški vojski, ki jo cenijo na kakšnih 600.000 mož, je zavezniško vrhovno poveljstvo ukazalo, da se skuša ta vojska prebiti iz Flandrije preko 50 km širokega nemškega pasu preko Arrasa in Cambraia v smeri na Amiens in Peronne ob Sommi.

Ti napadi na nemški ločitveni pas so deloma uspeli in ločitveni pas se je na tem področju zožil na 25 km. Prodor pa se še vedno ni posrečil.

Ustaljenje fronte ob reki Sommi podpira prodorne poskuse preko nemškega ločilnega pasu

Novi vrhovni poveljnik zavezniške armade general Weygand je smatral za nujno potrebo, da ustali fronto od Montmedyja ob luksemburško-francoski meji, preko Rethella ob Aisni, Laona, St. Quentina in potem vzdolž Somme do morja.

Ta namera se je vsaj za sedaj posrečila. Francozi so očistili levi breg Aisne in Somme od Nemcev. S tem so preprečili, da bi bili Nemci razširili ločilni pas tudi preko levega brega Somme in tako do neke mere izboljšali izglede zavezniške vojske, ki poskuša prebiti nemški ločilni pas iz smeri Arras—Cambrai na reko Sommo.

Izgleda, da so zavezniki med tem že prekoračili Sommo pri Amiensu in zavzeli predmestja.

Nemci se seveda zavedajo važnosti akcije, ki jo vodijo. Predvsem skušajo preprečiti presekanje ločilnega pasu, ki so ga ustvarili med zavezniškima armadama v Flandriji in Franciji.

Toda ne gre samo za preprečenje združitve obeh armad. Ako bi se obe zavezniški armadi združili na črti Arras—Amiens, potem bi bile s tem obkoljene nemške motorizirane enote in vse vojaške edinice, ki se nahajajo zapadno od črte Arras—Amiens. Vojaški strokovnjaki cenijo te sile na 1000 tankov in okrog 20.000 mož.

Zato so boji na tem področju izredno krvavi in se bodo vodili do skrajnosti. Obe strani sta poslali v boj v Flandriji izredno veliko število letal, ki podpirajo operacije lastnih sil oz. ovirajo nasprotnika.

Kaj, ako se zaveznikom ne posreči prodor?

Ako se zavezniški armadi v Flandriji ne posreči prodor preko nemškega ločilnega pasu, potem preostane samo troje? boj do popolnega izčrpanja oz. izkrvavljenja, vkrcanje na ladje, kar bi bilo združeno spričo neprestanih nemških napadov iz zraka z velikimi žrtvami, ali pa predaja.

Nemci se trudijo, da bi preprečili umik te armade po morju s tem, da neprestano bombardirajo pristaniške naprave vzdolž vse morske obale v Flandriji. Deloma pa vrše letala napade tudi na angleško obalo, kar pa je zaenkrat sporednega pomena.

Govorice o novi ofenzivi

Neprestano se govori o tem, da je računati s skorajšnjo zavezniško protiofenzivo in navaja se celo mesto, kjer naj bi ta ofenziva pričela. Te vesti so sama ugibanja. Noben vojskovodja ne bo obvestil v naprej, kdaj in kje namerava napasti. Izgleda, da se mora zavezniška vojska najprvo konsolidirati, predno bo sposobna za napad. Njena glavna naloga je zaenkrat ob Sommi pri Amiensu. Toda tu se ne more govoriti o kakšnih posebnih ofenzivnih podvigih, ker se gre samo za presekanje nemškega ločilnega pasu.

Ob Maginotovi liniji ni posebnih bojev

Ako bi bila obrambna linija v severovzhodni Franciji zgrajena tako solidno, kot je Maginotova, se Nemcem ne bi bil posrečil prodor. Do sedaj so se Nemci zaman trudili, da bi načeli Maginotovo linijo pri Montmedyju, kjer je njen konec ob luksemburško-francosko-belgijski meji.

Med Maginotovo in Siegfriedovo linijo je zadnje dni živalno artiljerijsko streljanje. Na Renu pa so Francozi pričeli razstreljevati jezove z namenom, da bi zvišali vodostaj reke in na ta način poplavili Siegfriedovo črto, ki leži pod vodno gladino Rena.

Koliko znaša potrošnja bencina?

Potrošnja bencina in nafte v sedanji vojni je ogromna. Računa se, da porabi vsako letalo za enourno vožnjo 1000 l bencina, vsak tank pa 100 kg nafte. Nemci operirajo v Flandriji z najmanj 2000 letali. Ako računamo, da vsako letalo opravi dnevno po 5 ur vožnje, bi bilo to 10 milijonov litrov bencina dnevno. 1000 tankov pa porabi pri 10 urni vožnji dnevno najmanj 1 milijon litrov nafte. V tej potrošnji pa ni vračunana potrošnja bencina in nafte za ostala prevozna sredstva armade, zlasti za dovoz itd.

Pogajanja med Italijo in Anglijo

Ukinitev blokade nad trgovino Italije

Neprestano se govori in piše v bližnjem vstopu Italije v vojno na strani Nemčije. Za to govore priprave v Italiji, izjave vidnejših predstavnikov fašističnega režima, demonstracije po italijanskih mestih, protiukrepi Anglije in Francije v Sredozemskem morju itd.

V trenutku, ko človek domneva, da je že vse izgubljeno, pa se pokaže, da med zavezniki in Italijo niso še vsa vrata zaprta in da se še vedno poskuša rešiti sporna vprašanja s pogajanji.

Gotovo je, da Anglija in Francija ne čutita nobene potrebe voditi vojno na Sredozemskem morju. Končno pa tudi Italija najbrž ne bi šla v vojno za vsako ceno, zlasti ne, ako utegne dobiti kar si želi, s pogajanji.

Največji kamen spodtike za Italijo je trenutno blokada. Italijanska vlada pravi, da blokada duši razvoj italijanskega gospodarstva.

Ko je v tem vprašanju prikipela nevolja do vrhunca, sta Anglija in Francija ukinili blokado, čim se je italijanska vlada izrekla, da je pripravljena pogajati se. S tem sta Anglija in Francija ustvarili primerno ozračje za ta pogajanja. Še vedno ni mogoče reči, ali bodo pogajanja uspela, ali ne. Kajti eno zagotovilo bosta Anglija in Francija hoteli imeti od Italije, t. j. da se preko Italije ne bo tihotapilo za vojno važnih surovin v Nemčijo.

Trenutno Italija še ni ustavila potniškega prometa z Zedinjenimi državami. Vozni red za nekatere italijanske parobrode je določen že do konca junija. To govori zaenkrat še vedno v prilog miru.

Na Kitajskem skupna obramba interesov

Iz Šangaja, ki je zaseden po Japoncih poročajo, da je položaj postal zopet napet. Francoske, angleške in italijanske čete vrše nadzorstvo v mednarodni koncesiji, ki jo menda ogrožajo Japonci. Prispela so nova francoska in angleška ojačenja ter angleške, francoske in italijanske vojne ladje. Dočim je brodovje Zedinjenih držav zbrano pri Havajskih otokih.

Kakor se vidi, imajo na Daljnjem vzhodu Angleži, Francozi in Italijani gotove skupne interese. Ni izključeno, da bi se utegnilo zadovoljiti Italijo s kakšnimi koncesijami na Daljnjem vzhodu.

O odnošajih med Japonsko in Nemčijo pa se ve, da Japonska, kakor je tudi prijateljica Nemčije, n. pr. noče izročiti Nemčiji Karolinskih otokov, ki so bili pred svetovno vojno l. 1914 nemška posest.

Pogajanja med Anglijo in Sovjetsko Rusijo

Na čelu angleške delegacije levičarski poslanec Cripps

Angleška vlada je poslala v Moskvo delegacijo, ki bo nadaljevala trgovinska pogajanja. Na čelu delegacije je poslanec Cripps, predstavnik neodvisne delavske stranke, ki je bil svoj čas izključen iz delavske stranke. Levičarska ločina delavske stranke, ki ima v parlamentu tri poslance, sedaj ni zastopana v vladi, pač pa vlado podpira.

Sovjetsko-jugoslovanska trgovinska pogodba je odobrena

Ratificirana je bila istočasno v Beogradu in v Moskvi.

Sovjetsko - jugoslovanska trgovinska pogodba je bila dne 25. maja t. l. odobrena v Beogradu in Moskvi in je s tem stopila v veljavo.

S pogodbo priznavata in jamčita obe državi druga drugi režim največjih ugodnosti v plačilnem prometu, glede carine, tarifiranja, klasifikacije blaga in carinskih tarif, povečanja carin, prekladanja blaga in skladanja v skladišča. Prevoz blaga preko ozemlja ene ali druge pogodbenice, ki je namenjeno v kako drugo državo, se bo vršil po pogojih, ki veljajo za države, s katerimi imata pogodbenici dogovorjene največje ugodnosti.

*

Radničke novine pišejo: »Organi čaršije so polni napisov o Sovjetski Rusiji... Treba je nadoknaditi, kar se je dvajset let zanemarjalo... Osnovna ideja teh listov je: slovanska država, slovanski brat s severa!... Naši odnošaji s Sovjetsko Rusijo imajo popolnoma realno osnovo . Oni predstavljajo edino mogoče rešenje, ki se naravnost usiljuje. S slovanofilstvom nima to absolutno ničesar skupnega... Odnošaje s Sovjetsko Rusijo je treba pozdraviti. Ti odnošaji so in morejo postati element varnosti v tem kraju Evrope. Ako to ugotovimo, pa se s tem niti najmanj ne odrekamo kritičnemu stališču, ki smo ga zavzemali proti notranjemu režimu te države... Naši meščanski intelektualci duhovno niso dorasli, da bi mogli dojmiti dalekosežnost korenite preosnove človeške družbe. Zato se gibljejo v začaranem krogu slovanofilstva.«

— —

Obisk Ciana v Albaniji znači, da se Balkan nima ničesar bati od strani Italije

Merodajne izjave italijanskih državnikov

Pretekli teden je bilo mnogo govora o obisku italijanskega zunanjega ministra grofa Ciana v Albaniji. Kakor se sedaj zatrjuje, je ta obisk imel namen povdariti, da je Italija tudi balkanska zemlja, in da hoče, da bi na tej zemlji vladal mir.

Razen tega so beograjski listi, na čelu »Vreme«, prinesli vest, ki se glasi: »Z najbolj zanesljivega mesta se zve, da je italijanska vlada izdala navodila svojim diplomatskim predstavnikom v balkanskih državah, da sporoče vladam, pri katerih so akreditirani, da so vse vesti, ki krožijo v inozemstvu v zvezi z nekimi gotovimi vojaškimi načrti Italije proti Balkanskemu polotoku popolnoma neosnovane in tendencijozne.«

Pariški list »Oeuvre« celo trdi, da je grof Ciano pred svojim odhodom v Albanijo dal po nalogu Mussolinija zagotovilo jugoslovanskemu poslaniku Bošku Hristiću v Rimu, da bo Italija ostala verna prijateljskemu paktu z Jugoslavijo iz l. 1937.

Angleški kralj narodom imperija

Gre za življenje in smrt

Na dan imperija, ki ga slave vsako leto je govoril angleški kralj Jurij VI. narodom imperija po radiu. Rekel je:

»Na dan imperija lani sem vam govoril iz Winnipega v srcu Kanade. Tedaj je vladal mir. Tedaj sem govoril o idealih našega imperija: svobodi, pravičnosti in miru, na katerih je zgrajen naš imperij svobodnih narodov. Oblaki so se tedaj že zbirali. Toda upali smo, da bodo ti ideali še dovolili svoboden razvoj, ne da bi jih prekinila vojna.

Naša vest je čista. Sovražnik je dolgo pripravljal podjarmljenje narodov vsega sveta. Zaman so bila vsa prizadevanja za mir. Sedaj smo v vojni. Govorim k vam v tej usodni uri. Nihče naj se ne moti, za kaj gre. Sovražnik ne želi malih teritorialnih osvajanj, temveč popolno in dokončno uničenje našega imperija in vsega, kar nam je drago, želi končno osvojitev sveta in je pripravljen v to svrho porabiti vse svoje moči, kakor se je to že izkazalo.

Čas za dvome je davno minul. Danes je za vse nas v tem imperiju, za vse ljudi dobre volje po vsem svetu jasno, za kaj gre. Gre za življenje ali smrt za nas vse. Poraz ne bi pomenil za nas padca, od katerega si lahko zopet opomoremo, temveč uničenje našega sveta in popolno temo na njegovih razvalinah. Naš imperij ima edino en namen: mir, v katerem je mogoče nadaljevati svoboden razvoj, razvijati tradicije naših narodov in reševati probleme naše vladavine v duhu dobre volje. Sovražnik pa hoče uničiti vse, kar smo hoteli ohraniti.

Jasno preko vsakega dvoma je, kakšne sile si stoje nasproti. Naši narodi v imperiju pa kažejo jasno, katera volja mora zmagati. Ničesar ne more zlomiti njihove odločnosti. V popolnem edinstvu so namenjeni, da branijo svoje življenje in vse, zaradi česar je vredno živeti. Sem poln zaupanja v uri sodbe, ki je prišla. Toda zaupanje samo ni dovolj. Morate biti oboroženi s pogumom in odločnostjo, vztrajnostjo in žrtvami. To so one vrline, ki jih kažejo v borbi na kopnem, na morju in v zraku naši vojaki. K njim so obrnjena vsa naša srca. Poleg njih stoje naš zaveznik Francija in za njim narodi Poljske, Norveške, Belgije in Nizozemske.«

25 letnico vstopa Italije v svetovno vojno so v Italiji proslavljali v petek, dne 24. t. m. z državnim praznikom, ki je potekel mirno.

Napad na Trockega. Trocki živi sedaj v Mehiki. Pred dnevi ga je napadlo nad 20 maskiranih oseb v njegovi hiši, kjer biva z ženo in vnukom. Napadalci so streljali v hišo, in ko je prihitela policija, so zagnali v hišo še zažigalno bombo, potem pa pobegnili pred policijo ter odvedli s seboj Trockijevega tajnika. Vnuk Trockega je bil lažje ranjen.

Prebivalstvo Rusije. V Rusiji so imeli lani ljudsko štetje. Po štetju ima Rusija 183 milijonov prebivalcev. Po pripadnosti pripada delavcem in nameščencem 49.7 odst. prebivalcev, 46.9 odst. pa je vpisanih v kolhoze in obrtne zadruge. Le okoli 3.4 odst. prebivalstva pripada svobodnim poklicem.

Doma in po svetu

Hrvaške občinske volitve so ustvarile potrebo po razčiščenju položaja. Ko so bile razpisane občinske volitve na Hrvaškem in so listi HSS javljali, da te volitve ne bodo imele političnega značaja, smo takoj izrazili svoj dvom, da bi bilo kaj takega mogoče. Kako upravičen je bil naš dvom se je pokazalo, čim so bile vložene prve liste. Danes menda ni nikogar več, ki bi trdil, da te volitve niso bile pravo merjenje političnih sil. Narobe, pri teh volitvah je bil političen moment tako močno povdarjen - zlasti v srbskih krajih, kjer sta merili svoje sile Samostojna demokratska stranka in JRZ — za katero se je osebno eksponiral ministrski predsednik g. Cvetković — da je radi tega nastala prava politična kriza. Kajti v vladi v Beogradu je poleg JRZ in HSS zastopana tudi SDS po ministru g. dr. Budisavljeviću. Hrvaški listi nagiašajo, da so pri volitvah v srbskih in mešanih krajih gotovi ljudje odkrito agitirali proti sporazumu in uživali podporo ljudi, ki bi ne smeli kaj takega dopustiti. Vse to ne bo ostalo brez posledic. Za prihodnje dni napovedujejo razčiščenje političnega položaj. G. dr. Maček je vezan na SDS, mimo tega pa sta mu SDS in njen predsednik g. dr. Budisavljević tudi potrebna za obdržavanje zvez s srbskimi opozicijskimi strankami. HSS vidi namreč pravilno, da se ne gre vezati samo z JRZ.

V dobrem letu smo dobili v Jugoslaviji celo kopico novih milijonarjev. Kako je neki to mogoče? Stvar je zelo enostavna. Odkar je izbruhnila vojna, so pričele naraščati cene ne samo življenjskim potrebščinam in raznim proizvodom, ampak tudi zemljiščem. Pred vojno je bilo mogoče dobiti eno jutro plodne zemlje v Vojvodini za približno din 6000, do danes pa se je dvignila cena že na 30.000 do 35.000 din. Cela kopica kmetov v Vojvodini so postali v tričetrt leta milijonarji. Po zemlji je sedaj veliko povpraševanje, mnogo večje, kot pa po zgradbah. Ljudje nalagajo denar v zemljišča, kakor so to delali še v vsaki vojni.

Za koliko se je dvignila cena koruzi? — L. 1934 je bilo mogoče dobiti vagon koruze za din 6000, dandanes stane vagon koruze že din 20.000. Človek z ministrsko plačo si je l. 1934 mogel kupiti dva vagona koruze na mesec in še mu je ostalo 2000 dinarjev, dandanes pa je ministrska plača premalo, da bi si človek lahko kupil en vagon koruze.

Nove kovance po din 10 dobimo, stare pa bodo vzeli iz prometa do 31. avgusta t. l. Dosedanji so bili iz srebra, novi bodo iz niklja.

Kje bo nastanjena sovjetska trgovinska delegacija v Beogradu? Kakor se čuje, namerava Sovjetska Rusija kupiti v Beogradu znani hotel Moskva, ki je last Poštne hranilnice in ki ga pravkar prodaja.

Sovjetska Rusija in donavska komisija. — Plovba na Donavi je pod nadzorstvom posebne mednarodne komisije. Sedaj se je oglasila tudi Sovjetska Rusija, ki želi, da bi bila pritegnjena v to komisijo. Jugoslavija in Bolgarija podpirata ta predlog, Romunija pa se še ni izjavila. Predlog Sovjetske Rusije je upravičen, ker trguje po Donavi z vsemi državami, skozi katere teče ta največja evropska reka. Seveda je z udeležbo v komisiji združena tudi obveza, da prispeva za stroške čiščenja struge in ustja te reke, da je ne zasuje pesek, ki ga prinaša voda s seboj.

V Angliji, Belgiji, na Nizozemskem in v Franciji so ugotovili, da so fašistična gibanja, ki so kazala stalno najbolj domoljubno lice in čijih voditelji so zmerjali vse ostale stranke, zlasti pa socijaliste z izdajalci naroda, plačanci v tuji službi in državi nevarni elementi.

Za novega angleškega poslanika v Madridu je imenovan bivši angleški vojni minister Samuel Hoare. Imenovanje kaže, da posveča Anglija posebno pažnjo gojitvi odnošajev s Španijo.

Maksimiranje cen mesu. Kako se določajo maksimalne cene pri nas, kaže najlepše slučaj z maksimiranjem cen za svinjsko meso v Zagrebu. Zagrebški listi poročajo, da prodajajo zagrebški mesarji svinjino — pod ceno, ki jo je določil odbor za maksimiranje cen. Zagrebškim mesarjem se dozdeva, da je prodajanje svinjskega mesa po ceni, ki jo je odredil odbor za maksimiranje cen — previsoko. Iz tega primera se lahko mnogokaj naučimo tudi po drugod.

V težave je zašla hotelska industrija v Dalmaciji. Te dni so zborovali hotelirji iz Dalmacije in sklenili zahtevati, da se jim podaljšajo menice, ki so jih podpisali pri Narodni in Hipotekarni banki za najeta posojila, s katerimi so gradili hotele in penzijone za tujce. Letos bo slab tujski promet v Dalmaciji in hotelirji ne bodo mogli poplačati svojih dolgov.

Na Madžarsko izvažamo v prvi vrsti les. — Od celokupnega našega izvoza na Madžarsko v l. 1939 v znesku 289 milijonov dinarjev, smo poslali lesa za 86 milijonov dinarjev in drv za 9 milijonov dinarjev. Za izvozom lesa pride izvoz rud v znesku 75 milijonov dinarjev. Iz Madžarske pa smo uvozili raznega blaga za 170 milijonov dinarjev.

Konoplje se ne sme več izvažati iz naše države, niti proti plačilu v kliringu, niti proti plačilu v devizah, ampak samo v zameno za juto, za izdelke iz jute, za lan ali predivo iz konoplje.

Koliko filmov uvažamo? V naši državi smo imeli v preteklem letu 26 filmskih podjetij, t. j. izposojevalnic in 432 kinematografov. — Skupno smo uvozili 769 filmov v dolžini 765 tisoč metrov. Na prvem mestu so bili ameriški, potem francoski in kot tretji nemški filmi.

Orient-ekspress ne bo več vozil? Francoska vlada je odredila, da orient-ekspress ne bo več vozil v Franciji. To je deloma posledica tega, ker preko Calaisa ni več zveze z Anglijo.

Dečki po neprevidnosti zažgali tovarno. — V tovarni svile v Varaždinu je te dni izbruhnil požar, ki je povzročil za din 150.000 škode. Ugotovili so, da so požar zanetili po neprevidnosti neki dečki, ki so iskali v neki lopi staro železo in so si v temi svetili z vžigalicami.

Voluntstvo na vseh straneh. V Dublinu so prijeli nekega človeka, ki je imel doma tajno radio oddajno postajo za inozemstvo in precej podatkov o vojni sili Anglije. — V Egiptu so prijeli neke tujce, ki so imeli istotako instalirano tajno radio oddajno postajo.

Ustavitev komunističnih listov je odredila avstralska vlada.

Regulacija porodov v Nemčiji. »Das schwarze Korps« z dne 4. januarja 1940 je objavil članek o potrebi povečanja števila porodov med vojno, v katerem piše: »Število porodov dragocene krvi v tej vojni ne sme pasti pod normalno število, kot je bilo to slučaj v prejšnjih vojnah... SS-možje, pokažite, da ste voljni dati svoje življenje naprej... Dekle, ki bi se morda skušalo na en ali drug način odtegniti materinstvu, je prav tako smatrati za ubežnico, kot vsakega drugega, ki se brani služiti vojake.«

Kdo odloča o tem, dali je uradnik bolan ali ne. Nemški »Reichsverwaltungsblatt, zvezek 59, str. 1115 piše: »O tem, ali je uradnik, ki zatrjuje, da je za delo nesposoben v resnici bolan, v slučaju spora ne odločuje prizadeti uradnik ali njegov zdravnik, ampak predpostavljeni v službi, ko se seznani z mnenjem privatnega zdravnika.«

Zane Grey: 110

Mož iz gozda

»Ali, Miss Helen, to je edini uspešni način. Bojazljivost nevarnost še poveča. Spočetka se je obnašal Beasley čisto vljudno. On in jaz sva se počasi pomikala ob steni, niegovi pajdaši pa počasi za nama, dokler nismo prišli v skrajni kot. Ne vem več, kaj sem mu vse izrekel, gotovo pa obilje vsega mogočega. Povedal sem mu, kaj si moj stari misli. In Beasley ve ravno tako dobro kakor jaz, da moj oče ni samo najstarejši naslednik v tem kraju, marveč tudi najizkušenejši. On bi se nikdar ne mogel zlagati. Uporabljal sem v svojem govorjenju vse njegove izreke, da bi Beasleya prepričal da bo, če ne bo takoj svoje namere opustil, ravno tako hitro njega samega konec. Beasley je trdoglav in strašno domišljav. Domišljav kakor pav! Ni hotel ali ni mogel uvideti in se je raztogotil. Rekel sem mu, da je itak dovolj bogat, ne da bi mu bilo treba vam še vaše farme uropati, — no imel sem pravcati govor v vaš prid. Med tem so me on in njegovi pajdaši potisnili čisto v kot in ko sem opazil njihove poglede, mi je postalo tesno pri srcu. Pa ker sem se enkrat zaletel, sem se moral kakorkoli izmazati. Najin prepir je šel tako daleč, da me je prijel za besedo, ko sem rekel, da sem pripravljen se za vas tudi boriti, če bi bila borba neizogibna. In potem sem mu rekel, da bi mi bilo najljubše, da bi se čimprej sprožilo... In potem — ko — potem pa se je res kar nekaj hitro sprožilo!«

»Roy, potem vas je on ustrelil!« je vzkliknila razburjena Helen.

»No, Miss Heelen, saj niseem rekel kdo me je«, je odvrnil Roy s prijaznim smehljajem.

»Potem pa mi vsaj povejte, kdo vas je?«

»Ho, mislite da vam ne bi povedal, če mi obljubite, da Las Vegas ne bo o tem zvedel. Ta cowboy je čisto izgubil glavo. On misli da ve, kdo me je in jaz sem pred njim prav nerodno tajil. Vidite, če bi on za gotovo vedel, — ne bi mogel več krotiti svojega pihavnika. In, Miss Helen, ta Peksanec ni napačen fant; lahko bi ga zadela svinčenka, kakor je mene — in potem bi imeli vi še enega moža manj na svoji strani, kadar bi prišel glavni obračun.«

»Roy, obljubljam vam, da Las Vegasu ne bom povedala«, je resno odvrnila Helen.

»No dobro, — bil je Riggs!« Roy je postal še bolj bled ob tem priznanju in njegov glas komaj še šepet, je izdajal osramočenje in sovraštvo. »Ta lopov me je. Skrit je bil za Beasleyevim hrbtom in je sprožil vame! Jaz si nisem mogel pomagati. Nisem niti videl, kdaj je potegnil svoj samokres. Ko pa sem padel in obležal in so se ostali umaknili, tedaj sem videl v njegovi roki orožje, iz katerega se je še kadilo. Zelo važno in zmagovito se je oziral okrog. In Beasley ga je pričel zmerjati in ga je kar naprej psoval in preklinjal, medtem ko so ostali zbežali.«

»O ta zahrbtnež! Ta ničvredni bojazljivec!« je vzkliknila Helen.

»Nič čudnega, da hoče Tom biti na jasnem!« je rekla Bo poltiho. Stavila bi, da sumi Riggsa.«

»Najbrž, ali jaz mu tega ne bom pravil.«

»Roy, vi veste, da Riggs trajno ne more tukaj ostati.«

»Ho, upam, da ostane vsaj še tako dolgo, da bom spet na nogah.«

»Tu imaš! Brezupni ste, vsi vi fantje! Mislite, da morate kri prelivati!« je mrmrala Helen in se zgrozila.

»Draga Miss Helen, ne jemljite si tega tako k srcu. JJaz sem kakor Dale, — nisem izmed tisih, ki brez potrebe iščejo prepirov. Toda, tukaj na zapadu vlada nekakšen nenapisan zakonik, — oko za oko, — zob za zob. Verujem v vsemogočnega Boga in moja vera mi prepoveduje ubijanje; toda Riggs je streljal vame — na način, kakor če bi me bil ustrelil v hrbet.«

»Roy, jaz sem samo ženska, — mehkosrčna, plašljiva in temu zapadu nisem kos.«

»Samo počakajte, da se vam kaj zgodi. Recimo da pride Beasley in vas pograbi s svojimi umazanimi medvedjimi tacami in potem ko vas je dobro pretresel, vas vrže iz vaše hiše! Ali pa, vzemimo, da vas Riggs potisne v kak kot!«

Iz naših krajev

TRBOVLJE

S. Gradišek Franc

Dne 19. maja v dopoldanskih urah je nenadoma preminul s. Gradišek Franc vsled možganske kapi. Rojen je bil dne 2. aprila 1870 kot sin malega kmeta na Doberni v Trbovljah, katerega posestvo je pozneje odkupil rudnik TPD. S 14. letom je moral na delo k rudniku. V tistih časih je dobil vsak sin rudarja takoj

delo pri rudniku, da je pomagal starišem pri preživljanju družine. Od leta 1884. do 1889. je delal v Trbovljah, potem pa se je podal v Nemčijo. Leta 1891. je moral k vojakom, po odsluženem triletnem vojaškem roku pa se je zopet vrnil k rudniku v Trbovljah, kjer je delal do leta 1913, nakar je bil vpokojen. V svetovni vojni pa je moral iti leta 1916. še v vojno.

S. Gradišek je bil član strokovne organizacije od 1. julija 1899 do smrti. Čeprav ni imel sredstev za preživljanje, članarino je plačal. Bil je idealen borec za socialistična načela, prisostvoval je vsem strokovnim, socialističnim in kulturnim zborovanjem ter drugim prireditvam. Vedno je vzpodbujal sodelavce za idejo socializma in organizacijo.

S. Gradišek je bil tudi eden izmed ustanoviteljev zadruge »Delavski dom« in je tudi žrtvoval svoje prihranke za razvoj zadruge. Dolga leta je bil v odboru zadruge in je deloval za njo. Ko se je postavil »Delavski dom«, se je on prvi naselil v hiši in stanoval v njej do konca svojega življenja.

S. Gradišek je bil od začetka, ko je začela »Delavska Politika« izhajati, vedno njen naročnik in redni plačnik. Vselej jo je z veseljem prečital, kakor tudi druge liste svobodnih strokovnih organizacij.

V torek, dne 21. maja popoldan se je vršil veličasten pogreb našega starega borca za idejo socializma, ki je bil 41 let član svobodne rudarske strokovne organizacije. Kljub neugodnemu vremenu se je zbrala ogromna množica ljudi, ki so ga spremili k večnemu počitku. Delavska godba mu je igrala žalostinke v sprevodu in končno še na grobu za slovo »Človek glej«. Spregovoril je tudi s. Arh in se poslovil od umrlega v imenu vseh, ki nam je bil s. Gradišek po svojem delu vzpodbuden vzgled.

S. Gradišek je bil samec in ker ni imel nobenega sorodnika in nobenih sredstev, je oskrbela podružnica ZRJ njegov pogreb.

Slava spominu s. Gradiška!

LAŠKO

Nov vozni red. Da ustrežemo željam delavcev in rudarjev, objavljamo nov vozni red odhodov vseh osebnih vlakov z laške postaje, kamor jih mnogo zahaja na zdravljenje v termo. — Proti Ljubljani: Brzi ob 4.20 uri, potniški ob 7.10, 11.12, 14.04 uri, brzi ob 15.24 uri, potniški ob 16.11. uri, izletniški ob 19.11 uri v sezoni ob nedeljah in praznikih, potniški ob 19.54 in 22.51 uri. — Proti Mariboru: Brzi ob 1.55 uri, potniški ob 2.53 in 7.23 uri, izletniški ob 9.26 uri v sezoni ob nedeljah in praznikih, potniški ob 9.48 in 11.37 uri, brzi ob 14.44 uri, potniški ob 15.20 in 20.20 uri.

Umrli so: v Laškem 1 letni sin kolarja Alojz Cerovšek, v Stremskem 86 letni železničar v pokoju Deželak Vinko, v Brstniku 36 letni kmet Kačič Franc.

Pristojne činitelje javno vprašamo, ali je dovoljeno, da po Laškem in izven mesta vozijo avtomobile vseh vrst ljudje, ki nimajo po zakonu predpisanih izpitov in strokovne usposobljenosti in da so med njimi trgovci in njih pomočniki? — Prizadeti.

ŠOŠTANJ

Za preveč zabite smatrajo nekateri naše delavce in nameščence, ker smatrajo, da po dvajsetih letih dela še vedno niso sposobni, da bi prevzeli bolje kvalificirana ali napol vodilna mesta v obratih. Mogoče bi se dalo podjetnike prisiliti, da bi nudili tistim, ki se smatrajo za sposobne, da zasedejo taka mesta, da doprinesejo dokaz svoje usposobljenosti, če ne drugače, pa pred posebno komisijo.

KOČEVJE

Občni zbor DKD »Vzajemnost« se bo vršil dne 2. junija ob 4. uri popoldne v društveni dvorani »Na trdnjavi« na rudniku z običajnim dnevnim redom. Dolžnost vsakega člana je, da se občnega zbora udeleži. Prijatelji društva vabljeni! Družnost! — Odbor.

Stavbinsko delavstvo v stavki

Stavbinsko delavstvo v Ljubljani stavka

V petek, dne 24. t. m. zjutraj je ljubljansko stavbinsko delavstvo, ko so vsi napori za sporazum z delodajalci ostali neuspešni, stopilo v stavko. Pet mesecev so se pogajanja zavlačevala. Podjetniki so odklanjali sklenitev kolektivne pogodbe, odklonili so 20 odstotno zvišanje plač in nudili enotno minimalno zvišanje v obliki doklad v znesku 25 par na uro, češ, da gospodarstvo ne prenese večjega izdatka, kar pa ni res, ker imajo v gradbenih pogodbah določeno, da se ob zvišanju plač delo bolje računa. Na zadnji razpravi so delodajalci izpremenili svoj predlog, da zvišajo plače zidarjem in tesarjem za 50, delavcem pa za 65 para. Tudi pogajanja pri banski upravi niso uspela, ker delodajalci niso hoteli pristati na večje zvišanje urne mezde. V stavbinski stroki udeležene strokovne organizacije so izvedle glasovanje, ali se pogoji sprejmejo, ali pa stopi v stavko. V Ljubljani in okolici je zaposlenih 1015 delavcev in od teh se je izreklo za stavko 903, to je 92 odstotkov, 91 jih je glasovalo proti stavki (5 odst.), 21 jih ni glasovalo. Stavkajo tudi delavci, ki so zaposleni na račun mestne pomožne akcije. Verjetno je, da bo stavbinsko delavstvo vse Slovenije šlo v stavko. Temu je kriva delodajalska neuvidevnost, ki zavrača sklenitev kolektivne pogodbe in vsaj primerno zvišanje plač svojemu delavstvu.

Tudi mariborski stavbinci v stavki

V soboto, dne 25. maja se je po sklepu organizacije izvedlo tajno glasovanje stavbinskega delavstva glede vstopa v stavko. Glasovanje je izpadlo tako-le: 90 odstotkov za stavko, 8 odstotkov proti stavki, 2 odstotka delavcev ni glasovalo.

Stavka je pričela v ponedeljek, dne 27. maja. V stavki je okrog 600 stavbincev, ker podjetniki niso pristali na minimalne zahteve organizacij.

*

Zveza stavbinskih delavcev je poslala delegacijo k ministru za socialno politiko dr. Budisavljeviću. Delegacija je razgovarjala z ministrom o ureditvi razmer med stavbinskimi delavci in delodajalci.

LJUBLJANA

PREGLED POSLOVANJA DELAVSKE ZBORNICE V LJUBLJANI.

V petek, dne 24. t. m. je prispel v Ljubljano načelnik Pavlović v ministrstvu socialne politike, da pregleda poslovanje ljubljanske Delavske zbornice ter zasliši pritožbe glede poslovanja. Pri zaslišavanju zastopnikov svobodnih strokovnih organizacij se je ugotovilo več načelno važnih stvari. Glavna zahteva zastopnikov svobodnih strokovnih organizacij je kulminirala v zahtevi, da se izvedejo takoj svobodne volitve v samoupravo delavske zbornice.

Neroden gangster. Rop pri draguljarju Černetu je policija že pojasnila. Na podlagi osebnega popisa vlomilca in prstnih odtisov, ki jih je dala na razpolago mariborska policija, je bilo ugotovljeno, da je gangster 45 letni France Kavčič, doma iz Desnjaka v ljutomerskem srezu. V prodajalni pri Černetu so našli ovojni papir, ki ga je gangster pozabil in neposredno pred ropom kupil v Tičarjevi papirni trgovini. Prodajalka je kupca točno opisala. Njen opis se je vjemal z opisom, ki ga je dal draguljar Černe. Razen tega se je zglasil pri policiji še nek človek, ki je trdil, da ga je Kavčič nagovarjal že pred tedni, da bi naj izvršila rop pri Černetu. — Oropane stvari je Kavčič spravil v nek kovčeg, ki ga je zanesel k svoji sestri Policija je zvedla za naslov sestre, pripravila zasedo in ko je ropar prišel k sestri po svoj plen, so ga prijeli. V splošnem je treba reči, da je bil gangster od sile neroden.

MARIBOR

Kakšni bodo šolski uspehi v tem letu? — Šolsko leto gre h koncu. Zaključne konference bodo v kratkem, do tja si nekateri dijaki še vedno lahko popravili svoje rede, v glavnem pa je redovanje zaključeno. Stariše gotovo zanima, kakšen bo uspeh tega šolskega leta. Letošnje šolsko leto je poteklo v izrednih razmerah in bati se je bilo, da bo to šlo na škodo učnega uspeha. Kakor pa se čuje, so letošnji uspehi na srednjih šolah v splošnem boljši, kot so bili v preteklih letih. To se zdi skoro neverjetno, je pa vendarle res.

64 delavcev je bilo prestavljenih iz delavnic drž. žel. v delavnice v južnih krajih naše države.

Petroleja bo zopet dovolj na razpolago. — Vso zimo so trpeli ljudje v krajih, kjer ni elektrike radi pomanjkanja petroleja. Mnogokje so morali s kurami spat, ker niso imeli luči. Sveče so za razsvetljavo predrage in jih tudi ni bilo dobiti, s karbidom pa je tudi težka reč, ker nimajo povsod primernih karbidnih svetilk. Kakor se zatrjuje, je prispelo sedaj v Maribor dovolj petroleja, da bodo ljudje brez skrbi radi razsvetljave. Poleti vprašanje razsvetljave itak ni tako pereče, vprašanje je, ako bo petroleja tudi jeseni dovolj na razpolago.

Za olepšavo mesta in okolice se pri nas še vedno vse premalo stori. Precej nujno bi bilo delo na kanalizaciji odtoka vode iz gornjega ribnika do mestnega parka. Struga, po kateri teče voda iz ribnika proti parku je naravnost gnusna za pogledati. Razen tega je v strugo izpeljan odtočni kanal iz neke greznice. Ako je to v skladu s higijeno, ne vemo. Vsekakor je malo čudno, da se odteka greznica v vodo, ki teče skozi mestni park in se potem nabira v spodnjem ribniku, po katerem križarijo beli labodi. Olepševalno društvo ima besedo.

Telefonski kabel. Telefonski kabel je položen večinoma pod cestnimi hodniki za pešce, kjer pa vodi z ene na drugo stran ceste, je pa potegnjen v precejšnji višini nad cesto. Kakor izgleda, priključek na kabel v telefonski centrali še ni izvršen. Ko še bo to zgodilo, bodo pobrali mnogo žic prostega voda ki je sedaj razpet nad strehami mestnih hiš.

Narodno gledališče. Torek, 28. maja: zaprto. Sreda 29. maja ob 8. uri: »Ples v maskah«. Premiera. Red A.

Občni zbor pomočniškega odbora združenja trgovcev se ne bo vršil. Občni zbor pomočniškega odbora združenja trgovcev, ki je bil sklican za dne 28. maja, se ne bo vršil z ozirom na določbe uredbe o prepovedi zborovanj in sestankov.

Otroški dnevi. Krajevni odbor Jugoslovanske unije za zaščito otrok je organiziral otroške dneve, ki se vršijo od 27. t. m. do 2. junija.

Hutterjeve stanovanjske hiše bodo začeli v ponedeljek teden graditi na stavbenem prostoru med Prešernovo ulico, »Sokolskim domom« in sreskim načelstrom, ako bo do tistega časa končala stavka stavbincev, G. Hutter je dela že oddal mariborskim stavbenikom, tvrdkam Jelenc & Šlajmer, Ubald Nassimbeni in Friderik Kiffmannu, ki bodo izvršili vsak približno enak del in sicer Jelenc & Šlajmer in Nassimbeni stranska krila, Friderik Kiffmann sredino s parno kotlarno za centralno kurjavo.

Prvi koncert v parku je bil preteklo nedeljo. Godba in godba je seveda razlika. Dobra volja godbenikov je gotovo za pohvalo. Toda samo dobra volja je premalo.

Strela je ubila v Zg. Kungoti dne 24. maja 19 letnega ključavničarskega delavca Kragla iz Studenc pri Mariboru, sina delavca v del. d. ž. in obč. odbornika s. Kragla. Težko prizadetim starišem izrekamo naše iskreno sožalje!

Strela je udarila pretekli petek v Abesiniji na Teznu v hišo gostilničarja Severja, kjer je napravila precej škode, dočim je pri sosedu, delavcu Javoršku omamila ženo in tri otroke. Enega otroka, ki mu je strela osmodila vse lase, so morali oddati v bolnišnico.

Karambol. Na kontrolni vožnji na cesti proti Guštanju je trčilo motorno kolo, ki ga je vodil policijski stražnik R. Udovič z nekim tovornim avtomobilom. Udovič si je pri tem zlomil nogo, policijski podnadzornik, ki se je nahajal v prikolici, pa je ostal nepoškodovan.

KOPALNE OBLEKE, nogavice, pletenine (lastni izdelki), perilo, kombineže, volno, platno, odeje, blago, obleke, predpasnike, rute, čepice itd. najugodneje pri MARA OSET, Koroška 26 (poleg tržnice). Sprejmemo učenca-ko.

SELNICA OB DRAVI

Novo šolsko poslopje in ponesrečeni likof. Pred kratkim je bilo naše novo šolsko poslopje dograjeno v surovem stanju. Poslednji dan so zidarji zbrali med seboj nekaj denarja in okrasili stavbo, kot je to že v navadi. Potem pa so čakali na likof. Res je prišel g. U. v spremstvu neke majhne deklice, za katero so se vlekle po tleh »braunšvajgerice«, ki jih je dokaj nerodno nosila v nekem cekarju. G. U. je izrazil željo, da bi se z delavci slikal, nato pa jim razdelil tiste klobase. Zidarji pa so odklonili tak likof in slikanje. Večina jih je odšla sama v gostilno, kjer so po zidarski navadi — toda to pot na svoj račun — slavili radosten dogodek, srečno završitev dela. Le nekaj delavcev je ostalo z g. U. S temi se je slikal in jim razdal tudi klobase, ki so si jih stlačili v žepe. Potem pa je g. U. imel tudi nagovor na delavce, v katerem je izjavil, da so vsi tisti delavci, ki niso marali njegovega likofa komunisti. Ko je povedal, kar mu je bilo na srcu, je plačal tistim delavcem še 15 litrov vina (upamo, da ne na svoj račun), nakar je bil likof zaključen. Naslednji dan, v nedeljo je g. U. razlagal v večji družbi, kako je potekel likof. Še enkrat si je privoščil »komuniste«, ki niso hoteli »braunšvajgeric« in s tem zaključil poglavje zgradbe nove šole. Delavci pa si bodo dobro zapomnili ta likof z g. U. vred, zlasti to, da se jim je ponujalo samo »braunšvajgerice«, dočim so drugi, ki niso nič delali, jedli pečenko. Ker je g. U. izrazil prepričanje, da bo ta stvar prišla prav gotovo v »Delavsko Politiko«, mu tudi v tem oziru ustrežemo.

„Delavska Politika" ne dobiva nobenih subvencij, zato poravnaj naročnino takoj!

MEŽIŠKA DOLINA

Čakamo poročil. Zadnje čase smo imeli priliko čitati v glasilu NSZ toliko vesti iz naše Mežiške doline in poleg tega toliko napadov na nas socialiste in naše svobodne organizacije, kot še zlepa ne. Kakor vidimo, imamo v naši Mežiški dolini zelo pridne dopisnike za nacijonalni tisk. Ker so se pa zadnje čase godile pri nas prav zanimive stvari v nacijonalnem taboru, nas zelo zanima, če bomo tudi o tem kaj čitali v »Novi Pravdi«. Preteklo soboto, dne 18. maja je bilo namreč vse narobe v tem nacijonalnem taboru v naši dolini. Zmeda je bila tako velika, da je vplivala celo na druge kraje. Med ljudmi se raznaša na račun nacijonalnih ta-le šala: Kakšna razlika je med Jožefom in našimi nacijonalnimi? Jožef je osla s seboj vzel, naši nacijonalni so pa osla tu pustili. Kakor zvemo je obnašanje gotovih gospodov zelo razočaralo njih privržence med rudarji, ki so slepo verjeli njihovim besedam in korajžnim zagotovilom. Sedaj pa pravijo ti razočarani: A tako, ali je naša koža kaj mani vredna kot vaša?

IZ DRAVSKE DOLINE

Pred leti je bila v neki cerkvi poroka nekega splavarja in njegove neveste. Po poroki pa je običaj, da gresta poročenca in svati okrog oltarja za »ofer«. Ker so vedeli že v naprej, kaj jih čaka, so se domenili, da bodo dali kot svetopisemska vdova, svojim razmeram primerno. Vsak izmed njih je položil na krožnik po dva dinarja. Ko so potem zavili v župnišče, da se vpišejo, je župnik rekel splavarju: »Posojilo sem ti priskrbel, ti pa si dal tako malo za ofer«. Splavar pa mu je odgovoril: »Za posojilo moram plačati drage obresti in če bi hotel dati več, kot pa imam, bi si moral še za ofer izposoditi.« Župnik pa je nato odvrnil: »Veš kaj, pa mi še tega ni treba!« Pri teh besedah mu je vsul drobiž v klobuk. Novoporočenca in svati so potem krenili v gostilno in tamkaj je ofer pobral gostilničar, ki pa ni rekel niti da je bilo premalo, niti da je bilo preveč.

Najvišje cene kruhu v Dravski banovini

Na podlagi naredbe z dne 5. januarja 1940 je ban Dravske banovine določil naslednje najvišje cene kruhu:

1.) 1 kg belega kruha iz pšenične moke št. 0 ali 0gg 5.40 din;

2.) 1 kg polbelega kruha iz moke št. 4 5 din;

3.) 1kg črnega kruha iz moke št. 5 in 6 4.50 din;

Z objavo te naredbe izgube veljavo prejšnje cene kruha.

Nepismenost v Jugoslaviji

Nepismenost je veliko zlo. V naslednjem objavljamo to zlo po banovinah, in sicer splošni odstotek in odstotek žen. Koliko se je odstotek nepismenosti znižal v zadnjih desetih letih, nam pokaže prihodnje štetje prebivalstva.

Nepismenih je bilo 1931 po banovinah v odstotkih:

	sploh	žen
dravska	5.54	5.79
drinska	62.11	81.02
dunavska	28.87	39.56
moravska	81.96	83.72
primorska	57.46	69.76
savska	27.67	35.15
vardarska	70.86	85.50
vrbaska	72.60	85.81
zetska	66.04	82.90
splošno torej	44.61	56.40

Z nepismenostjo je v zvezi tudi socialni položaj, zdravstveno stanje in napredek, ki je zaradi tega zaostajal.

In Amerika?

Švicarska »Volksstimme« piše, da se jasno vidi, da za Ameriko ni več možnosti, da bi ostala izven vojne. Če tudi bi se ne hotela spustiti v sedanji evropski boj, bi eventualni zmagovalec kmalu zanetil nov požar v Ameriki. Zato ima prav Roosevelt in velika večina ameriškega tiska, ki zahteva, naj Amerika kmalu zavzame popolnoma določeno stališče. Značilno je, kaj piše ugledni ameriški list »The National News Weekby«, ki doslovno pravi: USA ne živijo v hermetsko zaprtem prostoru. Kako bi bilo mogoče misliti, da bi brutalna sila pustila Ameriko brez vpliva? Proti takšnemu razvoju ne ščitijo niti oceani. Ameriko zelo briga, če se čez noč napadejo mali narodi in se pogazijo, briga jo, če nima mednarodno pravo nobene veljave več. Če bi bili zavezniki poraženi in če bi se Japonska polastila Nizozemske Indije, bi bile Združene države v svojih temeljih omajane. Današnja vojna je revolucija proti svobodi, proti idealu, brez katerega Amerika ne more živeti. USA nimajo pravice stati ob strani.«

Najnovejše vesti

Roosevelt: „Obrambni zid za vse človeštvo"

Dne 26. maja zvečer je govoril Roosevelt vsem ameriškim državam. Rekel je: Oboroževanje Zedinjenih držav je nujna potreba. S tem ne gradimo samo varnost za ameriške države, ampak tudi obrambni zid za vse človeštvo. — Letalska industrija bo zgradila vsako leto po 25.000 letal več kot doslej. Mornarica Zedinjenih držav je sedaj številnejša, kot je bila ob izbruhu vojne.

Na bojiščih predvsem zračni napadi

Nemško poročilo pravi, da so v nedeljo nemška letala z velikim uspehom napadla angleško obalo in da so nemške čete ob obali Rokavskega preliva napredovale.

Angleško poročilo pravi, da je pristaniško mesto Calais ob Rokavski obali še vedno v posesti zaveznikov. Skupina 36 francoskih letal je dne 26. maja sestrelila v boju 124 nemških letal. 20 angleških letal pa je sestrelilo 20 nemških. Ponoči od 26. na 27. maj so angleška letala ponovno bombardirala nemško zaledje. Francoska vojska je odbila vse nemške napade na fronti.

Ogenj uničuje zaloge bencina in nafte v Rotterdamu

Reuter poroča, da gore v Rotterdamu velike zaloge bencina in nafte, ker se je angleškim bombnikom posrečilo zažgati ogromne rezervarje bencina in nafte.

Zarota na Irskem

Na Irskem so odkrili obsežno zaroto. Domnevajo, da je bila ta zarota v zvezi z načrti glede napada na Anglijo. Napad na Anglijo je nameravan z obale Rokavskega preliva in z Norveške. Ako bi se posrečilo zasesti nevtralno Irsko, bi bila Anglija ogrožena tudi z zapadne strani. Irska vlada je v sporazumu z angleško podvzela velike varnostne ukrepe.

Požar je uničil tovarno barv v Starem Bečeju v Vojvodini in je škode 20 milijonov dinarjev.

Madžarska skupina gledaliških igralcev bo nastopila v Zagrebu.

Nevarni notranji politični spori v sedanjih razmerah

Dr. Stojadinović, ki je hotel zavesti Jugoslavijo v [illegible] vode, da bi ostal voditelj. Jugoslavijo pa je hotel zasužnjiti in le s težkimi napori se je zopet utrdila in vzdržuje v sedanjih stiskah svojo nevtralnost.

Motili bi se pa, če bi mislili, da je vsa nevarnost že minila. Snubcev je dovolj, gospodarskih in političnih, ki vsak po svoje lahko vpliva in rahlja živce avtonomne države. V Srbiji, na Hrvaškem, v Sloveniji, povsod so lahko odprta vrata, če se ne bo dosledno vodila politika sklenjenega srbskohrvaškega sporazuma.

Politično življenje v državi je v zadnjih mesecih oživelo. Preveč je pa v raznih gibanjih kapricijoznosti in takozvanih načelnih diferencijacij, namesto, da bi vse stranke usmerile svojo politiko na sporazum in skušale doseči tudi v detajlih soglasje, če kje tega še ni.

To je nujnost. Sporazum nas ne sme razdvajati. Ne sme biti vzrok, da bi ta ali oni iskal kje drugje gospodarsko ali politično zaščito, ne pa pri naših političnih gibanjih. Sporazum mora postati skupna baza, skupna volja. Če so še nerazjasnjena vprašanja, naj se ta razčistijo z nadaljnjim sporazumom, da se ohrani državi popolna harmonija, ki bo v stanu čuvati našo neodvisnost in avtonomnost ter tudi preprečila, da bi se povrnila nesrečna politika drja. Milana Stojadinovića. Te nesreče nas more rešiti samo izvršitev sporazuma, če potrebno, s sporazumnimi modifikacijami.

— — —

Kakšne so gospodarske posledice pripojenja Danske Nemčiji

Danska je ena izmed najbolj naprednih poljeprivrednih držav. V par stoletjih so uspeli Danci, da so industrijalizirali svojo kmetijstvo, ki tvori osnovo blagostanja te majhne kulturne države.

Število prebivalstva Danske je znašalo l. 1938 3,805.000.

Proizvodnja l. 1938 pa je znašala:

460.406 ton pšenice, 281.570 ton rži, 1,358.358 ton ječmena in 1,141.500 ton ovsa. Število govedi je znašalo 3,234.500, a število svinj 2,891.800 komadov.

Ena najbolj značilnih potez danskega kmetijstva je bil izvoz živinskih proizvodov: mesa, zlasti svinjine, slanine in baconov, ki so bili prikrojeni za angleški ukus. L. 1937 je bilo ugotovljenih 5.3 milijone ton mleka, od tega je bilo kondenziranega in predelanega v maslo 183.400 ton, v sir pa 31.000 ton.

Najboljši odjemalec Danske je bila Anglija, v katero je Danska izvažala 55 odst. poljedelskih proizvodov, zlasti mesa; v l. 1938 je izgledal izvoz tako-le:

	v Anglijo	v Nemčijo
Masla	63%	19%
jajca	59%	20%
svinjskega mesa	59%	2%
svinjske masti	23%	76%

Anglija bo morala uvoz iz Danske nadomestiti z nakupi v drugih državah. Za Dansko pa bodo posledice vojaške zasedbe dalekosežne. Primorana bo svojo gospodarstvo prilagoditi potrebam rajha, [illegible]

Zasedba Danske pa stavlja tudi Nemčijo pred nove probleme, ki ne bodo lahki.

Danska je morala uvažati žito iz inozemstva. Ako odštejemo danski izvoz, potem dobimo, da je Danska l. 1938 morala uvoziti 159.000 ton pšenice, 18.490 ton pšenične moke, 115.700 ton rži, 308.160 ton koruze, potem 547.000 ton krmil za živino, v glavnem bučnih pogač za krave molzarice in 442.000 ton oljnega semena za krmo. Za obdelovanje polj je morala uvoziti l. 1937 220.000 ton fosfata in 56.000 ton čilskega solitra.

Zavezniška blokada bo preprečila ne samo preskrbo Nemčije preko Danske, ampak bo onemogočila tudi nabavo gnojil, ki jih Danska potrebuje ter nakup krmil in človeške hrane. Samo del umetnih gnojil bo Danska lahko krila z nemškimi sintetičnimi proizvodi. Posledica tega bo, da se bo zmanjšala proizvodnja žita, mleka in mlečnih proizvodov.

Vsekakor bo Nemčija zelo omejila potrošnjo danskega prebivalstva. Na ta način se bo nekaj prihranilo. Toda Danska bo izgubila tudi svoje koristi, ki jih je imela od ribolova. V l. 1937 je izvozila 52.5 milijonov kg rib (od tega 5 milijonov kg direktno iztovorjeno z morja v tuja pristanišča) v vrednosti od 30 milijonov dinarjev pri skupnem izvozu 1.607 milijonov kron. Nemčija je v istem letu vlovila 20.5 milijonov kg, Anglija 20.6 milijonov kg rib. Baltiško morje ima le malo rib, na ostalih morjih bo danski ribolov onemogočen in bo morala Danska zmanjšati izvoz rib v Nemčijo.

Za Nemčijo je položaj po okupaciji Danske ta-le: trenutna korist in olajšanje nemškega preskrbovanja; potem povečanje težkoč vsled pasivnosti Danske v gotovih poljoprivrednih proizvodih in nedostatku gnojil; nazadnje zguba danske obale za nemški uvoz in izvoz in onemogočenje vse nemške trgovine preko Danske

(»Volksstimme«).

Kakšen mora biti uradnik v Nemčiji? — »Uradniška družina mora biti nacionalno socialistična; ona se mora ne samo izogibati vsemu, kar je negativno in se prilagoditi, kot vsi ostali državljani, ampak ima tudi dolžnost delati za narodno soc. stranko... Nemec, ki ne pošlje svojih otrok v organizacijo državne mladine, se kaznuje z globo 150 mark ali z zaporom.« (»Reichsbeamten-Kalender« 1940, str. 146).

Švedska vžigalična industrija je obstala. — Švedska je bila znana kot svetovna eksportna država za vžigalice. Ime Kreugerjevega trusta, ki je po vojni nekaj časa zalagal s posojili vse male države proti temu, da so mu zastavile vžigalični monopol, je znano tudi pri nas. Sedaj poročajo, da je vsled vojne švedski izvoz vžigalic docela zastal. Vseh osem tovarn trusta je ustavilo obratovanje in 2200 delavcev je na cesti.

Kotiček sodružic

Vpliv prehrane na življensko starost

Od prehrane je odvisna v veliki meri tudi umrljivost. Izkušnje iz svetovne vojne in prvih povojnih let, ko je bilo ogromno število ljudi sestradanih, nam pričajo, da je v tem času zelo narasla umrljivost na jetiki. Naj si igrajo pri tem tudi slaba stanovanja in pomankljiva higijena veliko vlogo, je vseeno značilno, da je v revnih hribovitih krajih umrljivost radi tuberkuloze mnogo večja, kakor v proletarskih okrajih velemest, kjer imajo vsaj kolikortoliko urejeno prehrano. Omeniti je treba, da je suh človek sploh bolj dovzeten, da oboli na tuberkulozi.

Toda ne samo jetiko, tudi druga obolenja poznamo, ki nastopijo vsled nezadostne prehrane, med temi oslabelost in povesenje želodca, stanje, ki otežkoča prebavo hrane ter izsesavanje redilnih snovi, ki so v nji in vodi k nadaljnjemu slabljenju ter novim motnjam prebavnih organov in zaprtju, v gotovih slučajih se narede celo želodčni tvori.

Kakor se čudno sliši, je pa le res, da ogroža življenje bolj kot pomanjkljiva prehrana preveč dobre jedi in pijače. Pri debelušnih ljudeh trpita posebno srce in ledvice. Srce je v tem slučaju prisiljeno, da mnogo močneje dela, ko pošilja kri v vse dele človeškega telesa ter je razumljivo, da ne vzdrži dolgo časa take preobremenitve; takozvano »zalito srce« ne nastane vsled tolšče, temveč vsled preobteženosti. Krvni pritisk je zvišan. Poapnenje žil se opaža v večji meri pri debelih ljudeh. Pa tudi sladkorna bolezen je že več ali manj posledica predobre hrane.

Krčne žile, otečenje goléna, posebno pri ženskah, je pri debelih ljudeh kaj pogosto. Tudi ploske in skrivljene noge, ki nastanejo, ker morajo nositi preveliko težo, so posledica debelosti. Dasi ti pojavi niso življenjsko nevarni, so pač zelo neprijetni.

Kakor količina hrane, tako ima tudi redilnost hrane vpliv na zdravje. Ljudje, ki so znani kot izraziti mesojedci, trpijo na protinu in podobnih boleznih; preobilica ogljikovih hidratov (sladkor) povzroči tolščo; to vidimo zlasti pri nekaterih poklicih, recimo pri pekih in pivovarjih itd.

Čezmerno uživanje mesa in tolšče človeka debeli in ima za posledico protin, sladkorno bolezen, zaprtje in drugo.

Edino rastlinska hrana ne prinaša neugodja, če poskrbimo za dovoljno količino beljakovin. Da pomeni uživanje enostransko prirejene hrane, posebno radi nevarnosti pomanjkanja vitaminov, veliko nevarnost za zdravje, je znano; zato je mešana hrana najboljši zdravnik, ki odpove le kadar je prosta izbira hrane omejena ali pa se gotove hrane sploh ne dobi.

Da bi imelo prekomerno uživanje tekočin vpliv na življenjsko starost, ni znano; zaenkrat vsaj še nimamo znanstvenih dognanj. Prekomerno uživanje ahkohola ne ostane brez posledic. Pač pa ima za človeško telo pomanjkanje vode lahko težke posledice.

In h koncu še to: prekomerna uporaba začimb in soli lahko povzroči želodčni katar in sili k proizvajanju prevelike količine želodčne kisline, kar je največkrat vzrok, da se napravi v želodcu rana.

Dr. M. Maške.

Jota

Primorski recept

Pol kg rdečega fižola, pokrit z vodo, naj se moči čez noč.

4 žlice masti, 2 veliki, sesekljani čebuli, 1 kg zrezane sveže svinjine, 1 žličico soli, ¼ žličice popra, ½ kupice tople vode, kg kislega zelja, 2 bokala vode, 2 žlici masti, 2 žlici moke.

Pristavi namočeni fižol; dodaj dovolj vode, da bo pokrit; kuhaj, da se zmehča, a ne da se razkuha.

Medtem razbeli štiri žlice masti v ponvi, zarumeni v njej sesekljano čebulo in vrzi vanjo zrezano svinjino. Mešaj, da se lepo ocvre, posoli in popopraj, zalij, pokrij in pusti, da se počasi praži.

Skuhaj kislo zelje; rabi toliko vode, da bo pokrito, a ne da plava v vodi. Če je treba, ga posoli. Kadar je zelje kuhano, naredi na dveh žlicah masti prežganje iz dveh žlic moke in ga vsuj v zelje; vmešaj v zelje fižol in svinjino in pusti, da stoji na toplem vsaj pol ure in se vonjava izenači.

Ta predpis zadostuje za osem porcij.

Serviraš lahko z žganci ali pa z zmečkanim krompirjem.

Iz Češke

Sodba ljudskega sodnega dvora. Josef Pacl iz Chotouna je bil v Berlinu obsojen na robijo 2 let in 6 mesecev in na izgubo državljanskih pravic na 3 leta radi pripravljanja veleizdaje. Pacl je namreč sporočil svojim sodelavcem vsebino večjega števila veleizdajalskih, protinemških hujskajočih spisov. (DNB). Praški listi prinašajo to vest debelo tiskano.

Kazni za draženje. Veletrgovec z mesom Vaclav Krais v Pragi je bil obsojen radi neupravičenega draženja na 40.000 kron in Vaclav Čada, trgovec s tekstilijami v Pragi, na 25.000 kron.

Avtobusov ni več. Ker so mestna električka podjetja ustavila v Pragi ves avtobusni promet, zlasti tudi avtokare za razgledovanje zgodovinskih znamenitosti, je uvedla »Die Deutsche Propagandastelle« v Pragi vsak dan dvakrat posebne krožne vozove električne cestne železnice, ki so namenjeni tujcem za razgledovanje Prage.

Dvojezičnost na tramvaju. S posebno odredbo Protektorja morajo odslej tramvajski uslužbenci v Pragi izklicavati vsako stvar na postajah, tudi med vožnjo v nemščini in češčini ter so dobili za to posebne knjižice z novimi instrukcijami, ki se jih morajo v najkrajšem času naučiti, da bo promet nemoten. (ČTK).

Za nemški »Rdeči križ«. ČTK poroča. Naša državljanska solidarnost in tudi naša človečanska vest se izkaže ravno v tem, koliko bomo storili za uspeh zbirk v prid nemškega »Rdečega križa«. Če nam je bilo prihranjeno žrtvovati svojo kri in svoja življenja na bojišču, je tembolj naša dolžnost, da s svojimi darovi za nemški »Rdeči križ« doprinesemo k zmanjšanju bolesti, katere je zadala vojska nemškim vojakom, ki se borijo tudi za našo bodočnost. Odbor narodne zajednice je na četrtkovi seji sklenil, da bodo darovali člani iz svojih zasebnih sredstev v korist nemškega »Rdečega križa« znesek din 50.000 kron. Denar so že položili. Tudi nameščenci »Narodne zajednice« bodo izvedli zbirko za nemški »Rdeči križ«, ostale nabiralne akcije »Narodne zajednice« pa se pripravljajo.

Delavski pravni svetovalec

Zavarovanje pri Bratovski skladnici (Žalec)

Vprašanje: Izgubil sem pravice iz zavarovanja pri Bratovski skladnici. Lani sem bil zopet zaposlen v rudniku in s tem tudi postal član bratovske skladnice, toda podjetje je ustavilo obrat po 8 in pol mesečni moji zaposlitvi. Ali so se mi obnovile izgubljene pravice odnosno ali lahko od bratovske skladnice zahtevam kakšno drugo pomoč?

Odgovor: Po pravilih bratovske skladnice se Vam obnovijo izgubljene pravice iz zavarovanja za onemoglost, starost in smrt, če zopet dovršite eno leto članstva in ste imeli prej nad eno leto vštevnega polnopravnega članstva. Polnopravni član pa ste bili, če ste bili pri bratovski skladnici zavarovani za bolezen, nezgodo pri delu, onemoglost, starost in smrt ter za nezaposlenost. Ker ste bili ponovno zaposleni le 8 in pol mesecev, se Vam izgubljene pravice niso obnovile. Pri bratovski skladnici bi mogoče le bilo primerno vložiti prošnjo za podporo za brezposelnost odnosno za izredno podporo. Po Vaših podatkih ni mogoče trditi, da bo bratovska skladnica taki prošnji ugodila, ker so Vaši podatki v tem pogledu pomanjkljivi.

Plačilo za bolezenski teden (Teharje)

Vprašanje: V tovarni sem se ponesrečil ter mi je zdravnik okrožnega urada naročil, da naj ostanem nekaj dni doma. Ko sem se zopet javil v ordinaciji pri zdravniku, mi je naročil, da naj še nekaj dni ostanem doma. Sedaj sem od podjetja zahteval plačilo bolniškega tedna, toda podjetje se izgovarja, da uradov zdravnik ni podaljšal bolovanja. Zato sem povprašal zdravnika za pojasnilo, pa sedaj trdi, da mi dejansko ni podaljšal bolovanja. Ali lahko vkljub temu zahtevam plačilo za bolezenski teden?

Odgovor: Pravico do plačila mezde, ki dospe tekom bolniškega tedna, imate, če ste po najmanj 14-dnevnem službovanju zadržani opravljati službo zbog bolezni ali nezgode in tega niste zakrivili namerno niti s hudo malomarnostjo. V Vašem primeru morate torej dokazati, da ste bili ves bolezenski teden toliko bolni da službe niste mogli opravljati. Ni merodajno zgolj mnenje uradovega zdravnika, ki se lahko moti, marveč je odločilen Vaš dejanski položaj, ki ga pa morate dokazati, da ste bili ves bolezenski teden nesposobni za delo. Vam mora podjetje izplačati vso v tem času doseglo mezdo ne glede na mnenje uradovega zdravnika.

Žaljenje časti (Ljubljana)

Vprašanje: Soseda je žalila mojo ženo, češ, da smo berači in da je moja žena lažnivka. Ob prvi priliki sta bili sami soseda in moja žena, ob drugi priliki sem bil poleg njiju navzoč tudi jaz in svakinja. Soseda sedaj trdi, da jo je le moja žena žalila. Kako bo, če pride stvar pred sodišče, komu bo slednje verjelo?

Odgovor: Sodišče mora izvesti vse dokaze, ki so predlagani in ki jih smatra za potrebne, da se razčistijo nasprotne trditve. Katera stranka po izvedenih dokazih naredi na sodišče verodostojnejši vtis, tej sodišče verjame. Načeloma se da večja vera pričam, ki niso na stvari prizadete napram onim, ki so prizadete. V istih dokazih se pa pričam prej veriame, kot pa stranki sami. Vi in Vaša svakinja sta v primeru tožbe radi žaljenja časti veljavni priči. Če so bile ob predmetni priliki medsebojne žalitve, ni na mestu, da bi iskali zadoščenja na sodišču.

Pristna domača vina in fino kuhinjo

Vam nudi po najnižji ceni

gostilna Kirbiš, Celje

Izdaja in urejuje Adolf Jelen v Mariboru. — Tiska Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavnik Viktor Eržen v Mariboru.